

Обсяг дисципліни: 3 кредита ECTS 90 годин.

Лекцій: 6 годин.

Групові заняття: 42 годин.

Практичних занять: 2 години.

Форма контролю: модульний контроль, екзамен.

Термін викладання для освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр»:
5,6 семестр.

Мова викладання: українська.

Мета:

– формування наукового уявлення про систему психологічної підготовки в Збройних Силах, створювати творче психолого-педагогічне мислення, вміння аналізувати та розв'язувати соціальні та психологічні явища у військовому середовищі, формувати первинні навички та вміння практичної діяльності офіцера щодо психологічної підготовки особового складу підрозділу в різних умовах обстановки мирного та бойових умовах, антитерористичної операції тощо;

– розкриття основних питань загальних засад педагогіки, теорії навчання і виховання військовослужбовців, бачити перспективу розвитку військової освіти, ознайомлення курсантів з основами військового виховання і навчання, управлінською діяльністю у військових підрозділах;

– навчити слухачів основам теорії і практики військового лідерства у мирний і воєнний час, формувати вміння та навички застосування лідерських стилів впливу на військовослужбовців з метою виконання ними завдань за призначенням, формувати і розвивати у курсантів світогляд, критичне і творче мислення з метою здобуття авторитету, поваги і довіри у військовослужбовців.

Компетентності:

1. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо (K01).
2. Здатність до адаптації та дій в новій ситуації (K04).
3. Визначеність і наполегливість щодо вирішення поставлених завдань і взятих обов'язків (K06).
4. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети (K07).
5. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя (K11).
6. Здатність здійснювати морально-психологічне забезпечення у військовому підрозділі (K18).
7. Здатність працювати автономно та в команді (включаючи навички лідерства), виконуючи посадові обов'язки офіцера тактичного рівня в ході повсякденної діяльності та бойового застосування озброєння та військової

техніки підрозділу (К21).

Результати навчання:

1. Застосовувати Кодекс честі офіцера, дотримуватись морально-етичних норм поведінки, створювати атмосферу довіри, взаємоповаги, доброзичливості і толерантності у військовому колективі, діяти соціально відповідально та свідомо, дотримуватися правил військового етикету (ПР01).

2. Адаптуватись до швидких змін обстановки та діяти в новій ситуації (ПР03).

3. Демонструвати творче та гнучке мислення, здатність до самооцінки, наполегливість, активність, комунікабельність, стресостійкість, навички самоконтролю, особисту мотивацію на військову службу (ПР04).

4. Застосовувати психолого-педагогічні основи управлінської та виховної діяльності, методи психодіагностики особистості, вивчення соціально-психологічних явищ у військових колективах, контролювати стан військової дисципліни, здійснювати морально-психологічне забезпечення і мотивувати особовий склад під час виконання завдань за призначенням (ПР05).

5. Підтримувати сприятливий морально-психологічний клімат та психологічну готувати особовий склад підрозділу до дій в екстремальних умовах (ПР17).

6. Працювати автономно та в команді, виконуючи посадові обов'язки за посадою призначення в ході повсякденної діяльності і бойового застосування підрозділу, мати навички лідерства (ПР20).

7. Володіти методичними навичками, навичками саморозвитку і самоосвіти протягом життя, підвищення бойової майстерності, вивчення та використання передового досвіду професійної діяльності (ПР24).

Теми що розглядаються:

Кредитний модуль 1. Психологія особистості та військового колективу.

Змістовий модуль 1. Психологія про особистість. Психологічна структура особистості воїна.

Змістовий модуль 2. Психологія військового колективу.

Кредитний модуль 2. Військова педагогіка: предмет та завдання. організація процесу навчання та виховання військовослужбовців

Змістовий модуль 3. Предмет і основні категорії педагогіки. Сутність і принципи навчання військовослужбовців у сучасних умовах.

Змістовий модуль 4. Сутність і принципи процесу виховання військовослужбовців.

Кредитний модуль 3. Лідерство

Змістовий модуль 5. Основи лідерства військовослужбовців.

Змістовий модуль 6. Авторитет у військовому колективі та стилі управління.

Форма та методи навчання:

денна форма навчання;

– фронтальна форма навчання, коли усі курсанти під контролем викладача виконують одне і теж завдання одночасно;

– індивідуальна форма навчання, коли курсанти виконують завдання

послідовно, один за одним.

При цьому, залежно від необхідності досягнення рівнів знання чи вміння викладач повинен використовувати наступні методи:

- пояснювально-ілюстраційний метод, при якому викладач доводить готову інформацію різними засобами, а курсанти її сприймають, усвідомлюють та фіксують у пам'яті. Цей метод є одним із найбільш економічних способів передачі знань, передбачає використання таких засобів інформації, як слово (усне і друковане), різні наочні посібники, плакати, відео- і кінофільми, комп'ютерний ілюстраційний матеріал і т. ін. Знання, які отримані в результаті реалізації цього методу не формують вміння, цей метод використовується для досягнення рівня “Знати”;

- репродуктивний метод, головною ознакою якого є доведення і повторення способу діяльності, згідно завдання викладача.

- проблемне викладання використовується викладачем при постановці проблеми перед тими, хто навчається і подальшого її вирішення, але при цьому викладач показує шляхи рішення, розкриває хід своєї думки. Цей метод повинен застосовуватись викладачем під час проведення практичних занять. Безпосереднім результатом проблемного викладання повинно бути засвоєння курсантом способу і логіки вирішення конкретної проблеми, але ще без вміння застосовувати їх самостійно. Цей метод навчає курсантів способу отримання знань. З його допомогою вони отримують навички творчого мислення.

- частково-пошуковий (евристичний) метод служить меті поступового наближення курсантів до самостійного вирішення проблем шляхом попереднього навчання виконання окремих елементів рішення. Використовується при виконанні практичних завдань щодо прогнозування соціально-педагогічних ситуацій у військовому колективі, коли спосіб пошуку оптимального рішення визначає викладач, але рішення знаходить сам курсант.

- винахідницький метод є необхідним для повноцінного засвоєння досвіду творчої діяльності. Викладач використовує його для забезпечення творчого застосування знань, оволодіння методами наукового пізнання, формування риси творчої діяльності є умовою формування зацікавленості, потребу в такій формі діяльності. Формами застосування цього методу є: завдання на самопідготовку.

Методи контролю:

Методи поточного контролю: усне опитування, письмовий експрес контроль, виступи при обговоренні питань на практичних заняттях;

Методи модульного контролю: контрольна робота, тестування, контрольне завдання;

Методи самоконтролю: питання самоконтролю;

Методи підсумкового контролю: екзамен.

Складовою частиною процесу навчання є система контролю та звітності курсантів за якістю засвоєння навчального матеріалу. Головна мета контролю полягає у забезпеченні наукового рівня придбаних курсантами знань, міцності сформованих у них вмінь та навичок.

Контроль успішності та якості підготовки курсантів включає:

- поточний контроль;

- самоконтроль;

- модульний (рубіжний) контроль;
- підсумковий контроль.

Кількість контрольних заходів, форми їх проведення, періодичність доводяться до курсантів на початку вивчення дисципліни та навчального семестру.

Поточний контроль – оцінювання теоретичних знань і практичних навичок курсанта з конкретного змістового модуля (логічно завершеної частини навчальної дисципліни). Проводиться викладачами на всіх видах навчальних занять.

Форми проведення поточного контролю та критерії оцінки рівня знань визначаються кафедрою. Основні форми поточного контролю: усне опитування, письмовий контроль, тестування в т.ч. із застосуванням ЕОТ, практичних завдань, передбачених робочою програмою модуля (навчальної дисципліни).

Основна мета поточного контролю – постійне отримання викладачем інформації про якість засвоєння курсантами матеріалу навчальної дисципліни, перевірка готовності курсантів до виконання наступних навчальних завдань, а також управління їх навчальною мотивацією.

Результати поточного контролю використовуються для коригування методів і засобів навчання та враховуються на заліку.

Кількість балів для визначення результатів поточного контролю залежить від рівня знань курсанта, вміння використовувати їх при виконанні практичних завдань і нормативів, навичок роботи з електронно-обчислювальною технікою тощо.

Результати поточного контролю фіксуються в журналі обліку навчальних занять наступним чином: у чисельнику – по 4-бальній шкалі, в знаменнику – кількість балів, яка відповідає даній оцінці по шкалі.

Самоконтроль призначений для самооцінки курсантами якості засвоєння навчального матеріалу з конкретного розділу (теми) навчальної дисципліни.

З цією метою в навчальних посібниках для кожної теми (розділу), а також у завданнях на самостійну підготовку передбачаються питання для самоконтролю. Більша ефективність самоконтролю забезпечується спеціальними програмами самоконтролю та самооцінки, які є складовими частинами електронних підручників та автоматизованих навчальних курсів.

Самоконтроль здійснюється у формі тестування на ПЕОМ за тему, блок змістових модулів, навчальну дисципліну.

Модульний контроль полягає в оцінюванні результатів навчання курсантів із вивчення навчального матеріалу блоку змістового модуля за результатами контрольних заходів.

Структура завдань, система проведення модульного контролю та критерії оцінки рівня знань, розробляються кафедрою та визначаються в програмі (робочій програмі) навчальної дисципліни. Він проводиться у тижні для контрольних заходів відповідно до графіку навчального процесу.

Модульний контроль є обов'язковим. За результатами поточного контролю курсант не може бути звільненим від модульного контролю.

До модульних контролів курсанти допускаються без будь-яких обмежень. Критерії оцінювання результатів виконання завдань за контрольний захід доводиться до відома курсантів перед початком його проведення.

У разі порушення курсантом встановленого порядку здійснення контрольного заходу (списування, підміна завдання, використання недозволених матеріалів чи засобів) викладач відстороняє цього курсанта від виконання завдання, робить позначку в журналі обліку навчальних занять, оцінює його роботу в нуль балів (незадовільно).

Курсантам забороняється обмінюватись інформацією у будь-якій формі, або використовувати інші матеріали та засоби, крім дозволених.

Курсант, який на модульному контролі отримав оцінку “незадовільно”, повинен скласти його повторно і отримати позитивну оцінку, в іншому випадку він до підсумкового контролю не допускається. Курсант не може повторно скласти модульний контроль з метою підвищення оцінки.

Відмова курсанта від відповіді на білет (тест) оцінюється як незадовільна відповідь.

Форми модульного контролю:

- усне опитування; письмовий контроль;
- тестування (у т.ч. із застосуванням ЕОТ).

Модульний контроль проводиться в ході одного із навчальних занять наприкінці вивчення блоку змістового модулю протягом 90 хвилин у вигляді контрольної роботи.

Розроблені для проведення білети (тести) повинні забезпечувати перевірку теоретичної та практичної підготовки тих, хто навчається.

Для проведення модульного контролю та оцінки якості засвоєння змісту навчання для блоку змістового модуля встановлюється максимальна кількість балів, яку може набрати курсант під час навчання та за результатами контрольних заходів.

Підсумковий контроль проводиться у вигляді екзамену в термін, встановлений графіком навчального процесу та в обсязі навчального матеріалу, визначеному робочою програмою навчальної дисципліни.

Курсант може бути звільнений (за згодою) від здачі підсумкового контролю і отримати оцінку “добре” (“B” або “C” – у системі *ECTS*) за семестр автоматично, якщо СМО > 54 балів.

По закінченню вивчення навчальної дисципліни за умов здачі усіх передбачених програмою контрольних заходів курсант складає екзамен.

Форма проведення контролю (усна, письмова, комбінована, а також шляхом тестування з використанням технічних засобів), зміст і структура контрольних завдань, білетів, перелік матеріалів, користування якими дозволяється курсанту під час екзамену (програми, довідники, карти, таблиці, макети та інші посібники) і критерії оцінювання обговорюються на засіданні кафедри і затверджуються начальником кафедри не пізніше ніж за місяць до початку складання контрольного заходу. Названі матеріали дійсні протягом навчального року, вони є складовою навчально-методичної документації з дисципліни і зберігаються на кафедрі. Можливе поєднання різних форм контролю.

1. Розподіл балів, які отримують курсанти

5-й семестр		Екзамен	Сума (R)
Поточний контроль	Модульний контроль		
20 б.	40 б.	40 б.	100 б.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
80 – 89	B	добре	
65 – 79	C	задовільно	
55 – 64	D		
50 – 54	E		
35 – 49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Основна література:

1. Наказ ГШ ЗС України від 17.01.2017 № 4 “Про затвердження Інструкції з організації інформаційно-пропагандистського забезпечення у Збройних Силах України”.

2. Наказ ГШ ЗС України України від 28 березня 2017 року № 108 “ Про затвердження Інструкції з організації національно-патріотичної підготовки у Збройних Силах України ”.

3. Морально-психологічне забезпечення підрозділів Збройних Сил України : підручник / [А. О. Кобзар, В. Т. Марценківський, П. М. Слюсаренко та ін.]. – К. : НУОУ ім. Івана Черняхівського, 2018. – 496 с.

4. Горбатюк О. М., Кобзар А. О., Слюсаренко П, М. Морально-психологічне забезпечення підготовки та ведення бою : альбом схем. - К. : Національний університет оборони України ім. Івана Черняхівського, 2019. -44 с.

5. Основи військової психології в схемах, таблицях та коментарях: Навч. посіб. / Г.В.Бондарев, І.М. Криленко, О.В. Крутиков, О.В. Стаховський. – Харків, ФВП НТУ «ХП», 2014.

6. Соціальна військова педагогіка: Курс лекцій / О.О. Дичко, І.М. Криленко, - Х.: ФВП НТУ «ХП», 2015, - 156 с.

7. Військове навчання та виховання: Навч. посіб. / О.В. Стаховський, Г.В.

Бондарев, І.М. Криленко, О.В. Крутіков. – Х.: ФВП «ХП», 2015.

8. Танненбаум Роберт, Шмідт Воррен Г. Як обрати стиль лідерства. 2017.

9. Максвелл Джон 21 беззаперечний закон лідерства. Щоб вести за собою. К.:, 2017.

10. А. Романишин Психологія бою: Посібник. Х.:, 2017.

11. Бойко О.В., Керницький О.М. Лідерство сержанта та офіцера (психолого-педагогічний аспект): Навчальний посібник. – Л.: АСВ, 2010.

Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни

Таблиця 3. – Перелік дисциплін

Вивчення цієї дисципліни безпосередньо спирається на:	На результати вивчення цієї дисципліни безпосередньо спираються:
Політологія та соціологія	Військове стажування
Філософія (філософія, релігієзнавство, логіка, етика і естетика)	
Загальна тактика	

Провідний лектор:

Доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін

пр. ЗСУ

Г. БОНДАРЕВ